Број 158 У Новом Саду, у четвртак 23 јула (5. августа) 1909 Година XLIV.

»Застава« излази сваки дан двапута, а недељом свецом и данима иза недеље и свеца једаред

Цена је за Угарску над се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре

ЗАСТАВА

Ва огласе плаћа се 12 пот од сваке врсте ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 29

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Шта је ново?

CIX

У Хрватској и Славонији била би без сумње доста и једна странка права. А има их три. Но можда три странке права мање значе но да има само једна.

Прва је: Старчевићева хрватска странка права. Представник јој је Јозуа Франк. Друга странка се званично назива: Хрватска странка права. Представник јој је Грга Тушкан Трећа странка се назива: Старчевићева странка права. Представник јој је Лука Старчевић Дакле, једна се странка права назива: Старчевићева, друга хрватска, а трећа и Старчевићева и хрватска странка права.

То су три руже са једног бокора. Дабогме, у свакој је тој ружи већ подобар црв. А иначе се те руже за сад међусобно боду, као да су више трње но руже.

Данас бих да се осврнем на ону странку права, која је у овај мах најмања, али којој проричу највећу будућност. То је Старчевићева странка права. Она се оцепила од Старчевићеве хрватске странке права и зову је иначе „Старчевићеви дисиденти“.

Дакле, тој странци проричу многи лепу будућност, чим дођу избори. Кажу: „Старчевићевој хрватској странци права“ смета Јозуа Франк и његови Чивути. Хрватској странци права смета, што је у коалицији с напредњацима, који се не воле с поповима, и што је у коалицији са српском самосталном странком. Међутим кажу: Старчевићевој странци права не смета — ништа. Њена је будућност!

* * *

Та „странка будућности“ има свој дневник: „Хрватска Слобода“. И у тој „Хрватској Слободи“ изашао је ово дана чланак: „Признавање или непризнавање „Србах“. Разуме се „Србах“ под козијим ногама: „“. И онда знате све.

Видите тој хрватској, странци будућности, тој Старчевићевој странци права пребацили су франковци страшан грех, да она не пориче више Србе.

На то одговара „Хрватска Слобода“ као ван себе: „Ми не признајемо овдје у Хрватској другога народа осим хрватскога. Не можемо никако на те мељу вјере допустити, да имаде и други народ — српски То виде дапаче и сами коалициони наши и самосталци (неће да каже Срби самосталци), па данас тврде, да смо доиста један народ са два имена. Али Супило хоће да су наши Хрвати источне вјере доиста племенски Срби“. И онда ово: „Ми у питању народном стојимо још увијек на становишту старих праваша, који су овдје признавали само један народ, хрватски; једну државу, хрватску. Одлучив се од франковаца нисмо постали ни „Срби“, ни србофили (пријатељи Срба). Остали смо што смо и прије били“.

Тако данас мирише она трећа, најмлађа ружа са Старчевићева стабла. Више боде, него што мирише. Но, али нећемо се ни ми њоме закитити.

* * *

Из онога што сам мало час навео из „Хрватске Слободе“ види се, како Хрвати сматрају оно српско признање да смо ми с њима један народ. Чак и Старчевићевци су задовољни с тим Ти ето кажу: Да нема српског народа у Хрватској виде данас и сами самосталци (Срби) па данас тврде, да смо доиста један народ са два имена.

Та зато су при последњим изборима и франковци у Срему гласали на српске самосталце, против радикала.

Старчевићанци су с нами — задовољни. Ко може томе да се радује, нек се радује.

* * *

Тек ово дана рекао ми је један сељак из Срема. — „Мал, мал, па хоће да нас измешају, да нам се Србима не зна ни крсна имена. Пре је требала да нас изједначи вера. Хтели су силом да нас шокче и унијате. Кад то није ишло, сад су пронашли да смо један народ. Али кад би ми на то пристали, ни онда нас не би признавали нит дали равноправност, него би нам казали: Постојте још иза банка, још вас не можемо пустити напред, док не оставите и веру, као што сте народ оставили...“

Искази Ђорђа Настића.

IX.

Загреб, 21. јула.

Оно, што је Ђорђе Настић имао да искаже пред загребачким судом, исказао је десет пута опсежније него што је пре написао у својим књижицама и у своме исказу пред истражним суцем дром Кошутићем. Нешто је хтео да забашури, а много је додао. Нарочито оно о радикалима, што је исказао по „најновијим информацајама“.

Треба да се зна ово: Ђорђе Настић надао се, да ће пред загребачким судом лакше проћи него што је прошао. Он је мислио, да ће то бити онако, као на Цетињу: Да искаже све, што је кадар измислити, да прими неколико хиљада круна за свој „труд“ и онда ником ништа. То јест, не ником ништа, него Настићу ништа, а оптуженике на — робију.

Међутим, овде се преварио у рачуну и Ђорђе Настић и они, који стоје иза њега.

Било је време, да се покаже, ко је тај Ђорђе Настић, шта је он урадио и како се могли толики невини људи оптужити у главном на основу његових лажи и измишљотина. То се пред загребачким судом и показало. На расправи се јасно доказало, да је Ђорђе Настић несумњиви изазивач, ажан провокатер. И доказало се, да је човек, коме је од те врсте људи намењена била највећа улога у хајци на Србе, која је наступела пре годину дана.

И не само то. Показало се, да је постојала цела једна добро организована банда, која се искоришћивала испочетка неприликама кнеза црногорског Николе и црногорске владе. А после се искоришћивала — приликама у нашој монархији.

*

Иако су на Настића пазили као на зеницу и државни тужилац Акурти и судије, да не дође у неприлику, да се не залети и сруши ону зграду, која је на тако сраман начин саграђена — нису га ипак могли сачувати. Није помогао ни Штајнхарт, који је непрестано био овде, није помогао ни Мандл, који је врло често долазио овамо, ни онај бечки детектив, вечити пратилац главнога сведока загребачке парнице.

Ђорђе Настић хватао се у лажи сваког часа. И кад би осетио, да је испало за њега штогод рђаво, он би показивао својим понашањем, како му је то неугодно у криво.

Није ни чудо! Он је први међу свима ажан провокатерима и шпијунима. Њему је на Југу намењена била страшна улога. Њему завиде сви његови другови, које је прескочио, и који иначе много теже заслужују своју награду, него што је код њега био случај. Па стога је за Настића био рђав дан, кад је видео Боцаринићев рукопис и видео, да је исприповедао о њему све оно, што је исприповедао. Њему се смрко, кад је видео у новинама оно, што је он говорио о врло познатом човеку босанске владе, о Хубмајеру и о његовим везама с Хубмајером.

Он је глупо зурио у ону фотографију с раваничке славе и рачунао у својој главурди: како је могао казати за ону пепељачу, да је бомба, кад му то ама нико на свету неће веровати. Разуме се, он је тада видео, како је добио тешку задаћу, кад је примио на себе дужност, да ради по „најновијим информацијама“.

И у две је руке тада премишљао: У једну, да ће га славни суд с Акуртијем извући из неприлика, што је већ научио. У другу: Да ће опрезније одговарати на бранитељска питања, а неке ће одговоре избегавати све до суочења са сведоцима. Да би своје одговоре удесио према ономе, шта они буду исказали.

*

Што се тиче прве ствари, није се Ђорђе Настић преварио. Државни тужилац Акурти прискакао му је хитро у помоћ са — „символима“ и другим стварима. А славни сенат доносио је јединствене закључке, да не треба преслушавати сведоке, да не треба преслушавати вештаке о оном, што је исказао Ђорђе Настић. „Јер се — тако је гласио закључак судбеног сената — Ђорђе Настић показао на расправи као бистар и интелигентан човек, а његови искази као веродостојни. Па је само трајање времена, ако се о томе преслушава још когод, који ће говорити опречно од Настића, а за кога славни сенат већ унапред изриче, да му не може веровати“.

Па зар да не узвикнете ту: Ех, правдо и суђење!

*

Али кад би нешто дошли вештаци и сведоци, да се мало очитују на Настићеве изказе, чуда би имали да кажу. Са једног мрачног и срамног посла дигла би се копрена, и видео би се под њом — трулеж.

А видело би се под њом још и то, какви се људи крију у друштву нашем. И какви играју улогу патриота српских и воде код нас велике речи.

Критско питање.

Из Цариграда јављају, да ће турски заступник у Атини данас предати ноту турске владе грчкој влади. У тој ноти осврће се турска влада на изјаву грчког новог министра председника Ралиса, да Грчка жели у пријатељству да живи с Турском, те каже, да је то жеља и Турске, али нека Грчка позове натраг своје официре са Крита или их стави ван службе, јер ако они остану на Криту као грчки официри, онда је онемогућено пријатељство Турске са Грчком. У ноти даље турска влада протестује, што се на Криту употребљавају грчке поштанске марке — Из Солуна пак јављају, да је средишни одбор младотурски решио, да образује народну војску и да је пошље у Теселију, аке турска влада не узмогне за осам дана дати изјаву у погледу решења критског питања, која ће их изјава задовољити.

Шпањолско марокански рат.

По извештају листова, у Барселони и осталим градовима у Каталонији наступео је мир. Револуционари су разбијени и повукли се у села и планине Једино је још варош Сабател у рукама револуционара и против њих послана су јака војна оделења. Шпањолска влада се нада, да ће ускоро успоставити мир у целој земљи. Преки судови имају пуне руке посла. За пет дана, док је револуција у Каталонији била у јеку, раз-

рено је 35 манастира и цркава.

Са бојишта под Мелилом има мало гласова — Тврди се, да се Кабили спремају за нов нападај Шпањолци су отерали Кабиле са брда Гуругу јаком топовском ватром. Кажу, да су Кабили имали знатних губитака. Кабили су пак напали прексиноћ шпањолске војнике, који су подизали једну стражарницу, но убрзо се повукли. Том приликом је погинуо 1 шпањолски официр, а рањено је 14 војника. Из Мелиле јављају, да су поглавице Кабилских племена писали генералу Марини, главном заповеднику шпањолске војске, и изјавили му, да ће одмах прекинути даље ратовање, ако се Шпањолци повуку на своје земљиште.

Светолик Божић.

Износили смо већ каквих има сведока против Жарка Миладиновића. Било је ту и варалица и лопова, хохштаплера, робијаша, шпијуна и свакојаке друге жгадије. Али у мало да не заборависмо једнога. који заузима угледно место у том красном друштву. Име му је Светолик Божић, а по занату је трговачки помоћник. Иако је млад човек, он је до сада променио до 80 господара. Нигде се није могао дуго скрасити Један га је господар одпустио ради неспособности, други ради пијанства, трећи ради непристојног понашања, четврти ради других којекаквих лепих способности, а неки га богме отпустише и ради — крађе. Дакле, као што се види, имао је изобиља лепих способности. — У последње време био је беспослен. Живео је код своје матере у Руми – без икаквог занимања. У оно време, кад је још Кошутић долазио у Руму, причају људи, да су неки непознати странци долазили у његову кућу и то ноћу и кришом. Виђали су их или у рано јутро или у касну ноћ. Али приповетке остадоше приповетке. Нико није знао ништа поуздано, а како Божић није мењао свој начин живота — није нико ни обраћао пажњу на њега.

Али онога дана, кад неки сведоци добише позив да иду војном суду у Загреб, да се преслушавају у ствари др. Жарка Миладиновића, и када међу осталима доби позив и Божић, његово понашање постаде сумњиво. Сувише се самосвесно држао и говорио, како ће он целом свету показати, ко је Светолик Божић. У том га је најватреније помагала његова мати. — Сумњали смо у њега, јер смо знали, да је на свако зло спреман, и та наша слутња и обистинила се.

Кад дођоше аудитори у Руму, изби све на видело. Ови наиме показаше окривљенима безимену изјаву у којој познадоше сви црте Божићевог рукописа. У тој пријави теретио је он најмирније и најневиније људе свакојаким кривицама. Наслагао је једну лаж до друге и исплео читав један роман. — Ко је то прочитао, тај је морао помислити, да је Рума право завереничко гњездо. А кад тамо — од свију тих лажи и клевета не пронађоше истражници ништа.

Ко познаје Божићеву „образованост“, па прочита његову денунцијацију, доћи ће до закључка, да је Божићу друга особа говорила у перо, шта да пише, а кад се онда сетимо оних прича о ноћним посетама .. Ко зна ?! Можда би ипак погодили прави пут, те вероватно нећемо погрешити, ако тог Божића назовемо — шпијуном.

Од нашег општинског поглаварства издана је Божићу сведоџба о владању и то по налогу краљевске котарске области. Како је та сведоџба издана, и зашто је онако издана, знамо — па ћемо ако буде потреба то и изнети, а и доказати. Велики су разлози што сад то не износимо — али само полако.

Највернији помагач Божићев је његова мати, па ево то јој и овим путем признајемо, јер она се и тако тиме хвали. Син јој се није још вратио из Загреба и нико не зна где је сада.

За сада оволико!

Србине, запамти име Светокика Божића и чувај га се!

Лоповски ћар за време летње разоноде.

Док они, којима се може, употребе летњу омару и жегу, да иду на море или у бање да се одморе, или док млади брачни пар проводи медљене дане на путу, дотле и лопови се живо баце на посао, да том приликом ћаре. Нарочиту бригу своју посвећују оним становима, чији домаћини одоше у бање или на пут после свадбе, а стан оставише надзору полиције или свадбе Један лондонски полицијски чиновник износи у једном листу, како лопуже ту згодну прилику умеју да употребе. Ево два примера: Сретни вереник тражио је дивно уређен стан, са којим ће после свадбе и пута, изненадити своју младу красну женицу. Пред ту кућу стадоше једног дана велика кола за пренос ствари. Кочијаш мирно откључа врата и помоћу једног радника сасвим мирно и спокојно почне да товари најлепше ствари у та кола и то на очиглед полиције. Кад је натоварио, а он исто тако мирно и спокојно закључа кућу и одвезе се са они коли. Ускоро долази млада женица и нестрпљиво хоће у свој нови стан, о којем јој је толико лепог причао за све време сватовског пута њен драги мужић. Но какво је разочарење снађе, кад уђе у пусте, поробљене одаје. — Поседник једне лепе куће, отишао је са женом у бању Једнога дана стадоше пред кућу господске кочије и из њих изиђе отмено обучен млади пар, откључа кућу и уђе унутра. Но ту се нађе и полиција, али јој они показаше писмену исправу, да су ту кућу на четрнајест дана изнајмили. Сваког су дана виђали тај млади пар, где из те куће излази на оним господским кочијама и убрзо се врате. У том је прошло и четрнајест дана и њих нестаде. Када се власници куће вратише из бање имадоше шта видети. Лопуже, онај отмени брачни пар помоћу лажне исправе, да су стан изнајмили, изнеше из њега све што је било од вредности и што на оним кочијама могоше понети

Очинско срце

Недавно се у Сегедину збио ту жан догађај. Млада жена, кћи дра Палфија, била је пред порођајем, и одједном се тако разболи, да је настала потреба операције. Операција је над младом женом извршена, и њен је живот био у највећој опасности. Отац, Палфи, који је силно волио своју кћер, ударио је у плач, кад је чуо јаок жене, па се одједном ухвати за срце и падне на земљу. Лечници, који су баш тада сретно обавили операцију, притрчали су оцу, али њему никака помоћ није више помогла: добио је удар у срцу и на месту остао мртав Овај тужни догађај побудио је саучешће у свој вароши. Палфи је био стар шездесет година.

У пажњу учитељима-цама без места.

Епархијски школски одбор будимски упутио је све оне подручне црквене општине, где има упражњено учитељско место, да се без одлагања распише стечај ради сталног попуњења тих места. И све до сад установљене учитељске плате и стечајеве, одобрио је епархијски школски одбор будимски с тим, да ће се све оне плате, које не одговарају законским прописима, допунити са припомоћи из св. савског фонда а по одредбама XXVII. зак чл из 1907 године

Жене у маринској служби.

Једна врло омиљена француска глумица госпођица Контон поднела је француском министарству овај предлог: У француској да се створи једна посебна убојна флота, чија би се посада састојала из самих женских. Ако министарство не би пристало на овај предлог, то бар женскима нека дозволи, да ступе које хоће у марину. Ако влада дозволи, она задаје своју поштену реч, да ће напустити позорницу и сместа ступити у маринске официре. Неки заједљиви француски листови примећују на то, да ако се госпођици Контон доиста тако неодољиво прохтело да носи официрску униформу, то много лакше и удобније може постићи на позорници.

Време.

Према телеграфском извештају од 22 јула, може се очекивати променљиво, топло, на више места киша

Изјава.

Г. **Душану Ђурђеву,**

администратору парохије у Черевићу.

У 144 броју „Браника“ изјавили сте, да је све, што је наведено у допису из Черевића „Гадна работа“ у 139 броју јутарњег листа „Заставе“ лаж и подвала; изјавили сте да ви не припадате ни једној странци и позивате дописника, за кога сумњате да је Черевићан, да се јави својим именом.

Тврдите, да је све наведено у допису лаж и подвала, а ни једном речи не побијате, нити смете да покушате да побијете оне наводе. То је, дакле само да се нешто рекне и по своме терате истину у лаж Ја и опет тврдим, да је оно све — на жалост — истина и покушајте опоречи, па ћу вам изнети непобитне доказе и то под својим пуним именом, па ће те се уверити да сам не само Черевићан, неко да сам и сам видео и знам оне ваше „незгоде“.

Тврдите, да не припадате ни једној странци. А којој сте странци припадали прошле године, када сте на седници српског народног црквеног сабора били и ви у оној групи самосталаца, која је изазвала онај шкандал, дрско вређајући радикалне посланике и када вас је један саветник члан радикалне странке укорео речи : „Зар и ви?“ Ја судим по оној народној: Реци ми с ким си, па да ти кажем какав си.

Ако вам је по вољи, ја сам спреман, да све оно у допису, а и ово данас у изјави ми тачку по тачку докажем, само онда не реците, да вам ја убијам „реноме“. Изјасните се, стојим вам на услузи, па да расчистимо, где је лаж и подвала.

Черевићан

Брзојави „Застави“.

Стигли 22. јула.

Расправа у Загребу.

Загреб Браниоци предлажу нове веродостојне сведоке да утврде Настићево агент-провокаторство и оборе његове исказе.

Најновије из Шпаније.

Мадрид. Изишао је званичан извештај о најновијим догађајима. При немирима у Каталонији убијено је хиљаду особа. Сад је мир Повољне вести стижу и из Мелиле и Барселоне.

Одговорни уредник
Константин Брадваровић.

Трговина.

Будимпешта, 22. јула 1909 год.
(Брзојавни извештај)

Готова роба.

Раж прве каквоће 19 к. 90 п до 20 к. 05 п.
Раж средње каквоће 19 к. 75 п. до 19 к. 95 п.
Јечам за храну 15 к 40 п. до 15 к. 80 пот
Јечам за кување пива 15 к. — п. до к. 15 п 40
Зоб прве каквоће 16 к 40 п до 17 к. 20 г.
Зоб средње каквоће — к. — п до — к. — п.
Кукуруз домаћи 15 к. 65 п. до 15 к. 85 п

Термини

Жито за октобар 27 к. 62 п до 27 к. 64 г.
Раж за октобар 1909. 19 к. 94 п. до 19 к. 96 п.
Кукуруз за мај 1909. 15 к. 38 пот. до 15 к. 40 п.

Све од 100 кила

Цурење, печење и све болести мехура лечи **Gonotol** (признанице). Исти се једе, нема шприцања 3 лончића за 12 круна шаље дискретно лекарна САЛВАТОР, Рума Славонија. 623 46 –100

ИЗДАЈЕМ ПЕКАРНИЦУ
(филијалу
са добрим алатом
снабдевену на добром месту.
Исти мора знати месити са комловом; а у готов м за алат има да положи **480 круна**. Наступити може одмах. Пекарница се налази у Панкоти. — Упитати:
Димитрија Симића
1009 1—3 у Фачету.

Требам за моју
шпецерајску и кратке робе трговину
једног млађег
помоћника
који говори српски, мађарски, немачки и румански Ступање одмах.
Велимир Павлов
1008 :— Nagy Szt. Miklos.

За моју касапску и месарску РАДЊУ
потребујем једног
СТАРИЈЕГ ПОМОЋНИКА,
који не сме преко 40 година старији бити; исти мора бити потпуно вешт у месарској радњи, а нарочито добар секач да је, неожењен и српском и немачком језику вичан. Исто тако потребујем једног доброг и поузданог слугу, који је добар и марљив.
Милан Прокић
1005 1—3 месар у Инђији (Срем).

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.